

PODSUMOWANIE

PoMOCna KAWA #18

NOWELIZACJA USTAWY O POMOCY OBYWATELOM UKRAINY

60 ORGANIZACJI WZIĘŁO UDZIAŁ W SPOTKANIU (Ukraiński Dom w Warszawie, Fundacja Wolność i Demokracja, Fundacja Leny Grochowskiej, Stowarzyszenie Mudita, Fundacja Kulawa Warszawa, Fundacja Unitatem/Poland Welcomes, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Kalejdoskop Kultur, Punkt informacyjny dla Ukraińców, Fundacja Studio M6 - Społeczna Agencja Pośrednictwa, Centrum Pomocy Migrantom i Uchodźcom Caritas Szczecin, Podkarpackie Stowarzyszenie dla Aktywnych Rodzin, OnkoFundacja Alivia, Fundacja A21, Stowarzyszenie Mentalnie Równi, Fundacja Avalon, Związek Ukraińców w Polsce, Fundacja Americares, Polskie Towarzystwo Terapii EMDR, Kobiety za Kółko, Fundacja Zustricz Fundacja CultureLab i inne)

Najważniejsze zmiany prawne

Na ostatnim spotkaniu PoMOCnej kawy wysłuchaliśmy wykładu Patrycji Mickiewicz, przedstawicielki Stowarzyszenia Interwencji Prawnej, dotyczącego nowelizacji ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy. Prelegentka zreferowała najbardziej interesujące dla organizacji wspierających uchodźców zagadnienia.

Są to:

- przepisy dotyczące legalnego pobytu
- kwestia partycypacji osób będących beneficjentami specustawy w kosztach zbiorowego zakwaterowania.

Nowelizacja weszła w życie w styczniu tego roku. Część nowych przepisów zaczęła obowiązywać od 1 marca.

Legalizacja pobytu

NUstawa o pomocy obywatelom w związku z agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę została przyjęta w marcu 2022 roku. W zasadniczy sposób reguluje ona kwestie związane z pobytem obywateli Ukrainy w Polsce, nie tylko tych, którzy w związku z wojną od dnia 24 lutego przybyli na terytorium Polski, ale również tych, którzy w Polsce już przebywają od wielu lat, pracują albo przebywają od lat niewielu, ale też przyjechali tutaj w celu innym niż ochrona w związku z konfliktem zbrojnym.

Obywateli Ukrainy pozostających w Polsce bardzo interesują przepisy dotyczące prawa pobytu, gdyż jest to kwestia bezpieczeństwa. Potrzebują wiedzieć, jak długo mają prawo przebywać w Polsce. Data 24 sierpnia 2023 jest bardzo istotna, ponieważ wyznacza ona prawo pobytu nie tylko tych, którzy przyjechali w związku z wojną, ale też innych grup obywateli Ukrainy.

Ochrona czasowa

Jeśli chodzi o obywateli Ukrainy, którzy przyjechali do Polski w związku z konfliktem zbrojnym, ich pobyt uznaje się za legalny do dnia 24 sierpnia tego roku. Osoby takie są traktowane jako osoby korzystające w Polsce z ochrony czasowej. Koncepcja ochrony czasowej została przyjęta po raz pierwszy w historii Unii Europejskiej.

Zmiany w przepisach

Zgodnie z wcześniejszymi uregulowaniami, obywatele Ukrainy, którzy przyjechali do Polski w związku z konfliktem zbrojnym, po upływie dziewięciu miesięcy od daty wjazdu do Polski mieli możliwość uzyskania prawa czasowego pobytu na okres trzech lat, bez spełnienia żadnych dodatkowych warunków. W innej sytuacji byli i są cudzoziemcy ubiegający się o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy.

Imigranci z innych niż Ukraina krajów muszą wykazać, że:

- mają stabilny, regularny dochód
- miejsce zamieszkania
- opłacają ubezpieczenie zdrowotne.

Do tej pory przepisy te nie dotyczyły Ukraińców. Obecnie obywatele Ukrainy utracili możliwość automatycznego uzyskania prawa pobytu. Wprowadzono w to miejsce regulację dającą możliwość aplikowania o pobyt w Polsce, ale ograniczono ją wyłącznie do osób, które będą składać wnioski na pobyt czasowy i wskażą jako cel swojego pobytu w Polsce plany związane z wykonywaniem pracy.

Przewidziane są następujące przypadki:

- wykonywanie pracy
- wykonywanie pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji
- prowadzenie działalności gospodarczej

W chwili obecnej obywatele Ukrainy, którzy są osobami korzystającymi w Polsce z ochrony czasowej, mogą złożyć wnioski o pobyt czasowy tylko w tych trzech sytuacjach. Wniosek złożony w oparciu o przepisy specustawy stosuje się do obywateli Ukrainy, z pewnymi wyjątkami, podobnie jak przepisy dotyczące wszystkich cudzoziemców, którzy w Polsce chcą zalegalizować swój pobyt.

A zatem obywatele Ukrainy muszą wykazać, że:

- osiągają dochód wymagany przepisami prawa. W chwili obecnej jest to dochód w wysokości minimalnej krajowej;
- dochód ten jest wystarczający do pokrycia kosztów utrzymania rodziny, która przebywa w Polsce (na każdego członka rodziny musi przypadać kwota 600 zł na miesiąc);
- mają opłacone ubezpieczenie zdrowotne w Polsce.

W zasadzie obywatele ukraińscy muszą spełnić takie same warunki, jakie spełniają wszyscy cudzoziemcy, którzy w Polsce ubiegają się o pobyt czasowy.

Różnica występuje jednak w procedurze składania wniosku:

- nie muszą oni tego wniosku składać osobiście;
- nie będzie obowiązkowe w ich przypadku pobieranie odcisków linii papilarnych;
- Ukraińcy nie będą musieli również posiadać dokumentu podróży, gdyż te dane według założeń mają być zasysane z rejestru PESEL.

Powyższe punkty przedstawiają czynności, które są fundamentem postępowania o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy dla cudzoziemców przebywających w Polsce.

KONTAKT:

Jeśli potrzebujesz kontaktu do konkretnej organizacji, napisz do nas na adres: mapujpomoc@culturelab.pl. Zachęcamy również do dołączenia do naszej zamkniętej grupy dla członków organizacji, NGO i wolontariuszy na Facebooku, w której dzielimy się wiedzą oraz ponadwymiarowymi zasobami, szukamy inspiracji, dajemy znać o grantach: <https://www.facebook.com/groups/mapujpomoc>

Obywatele Ukrainy nie spełniający warunków

Jeżeli obywatel Ukrainy nie spełnia warunków ustanowionych przepisami prawa do uzyskania zezwolenia, o które wnioskuje, to może uzyskać zezwolenie na pobyt czasowy, ale będzie to zezwolenie udzielone tylko na rok czasu. Warunek jest taki, że zezwolenie musi zostać udzielone do 24 sierpnia br.

Przykład:

Studentka, która przebywa w Polsce na karcie czasowego pobytu i jej karta się kończy, składa kolejny wniosek. Niestety nie spełnia warunków, bo nie ma wystarczających środków finansowych, żeby uzyskać pozwolenie na pobyt. Mimo to, jeżeli decyzja zostanie wydana do 24 sierpnia tego roku, powinna uzyskać zezwolenie na rok.

Odmowa będzie mogła zostać oparta tylko na trzech przesłankach negatywnych:

- jeśli figuruje na liście osób niepożądanych w wykazie Schengen
- jeśli stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego
- jeśli stanowi zagrożenie dla porządku publicznego

Jest to nadal pewne uprzywilejowanie, ale ma ono znacznie mniejszy zakres niż to, które obowiązywało do 28 stycznia, zanim nowe przepisy weszły w życie.

Partycypacja w kosztach zbiorowego zakwaterowania

Regulacje dotyczące partycypacji obywateli Ukrainy w kosztach zbiorowego zakwaterowania obowiązują od 1 marca br. Po upływie 120 dni od daty pierwszego wjazdu osoba ponosi koszty 50% zakwaterowania, nie więcej niż 40 zł dziennie. Dodatkowo, od 1 maja zacznie obowiązywać kolejny przepis, który mówi o tym, że po upływie 180 dni osoba ponosi 75% kosztów, nie więcej niż 60 zł na osobę dziennie.

Ustawa nakłada zadania związane ze zbiorowym zakwaterowaniem na wojewodów. Mogą oni zapewnić pomoc obywatelowi Ukrainy, ale pod warunkiem, że dana osoba z góry pokryje koszty zakwaterowania w wysokości 50% kosztów, nie więcej niż 40 zł na osobę dziennie. Wsparcie finansowe, jakiego mogą udzielić, to kwota 10 zł na osobę dziennie. Przepis ten obowiązuje zarówno przed, jak i po 1 maja br.

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, udzielając porad w trakcie spotkań w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania, informuje osoby, które nie mają możliwości partycypować w kosztach, że warto już teraz, zanim przepis ten wejdzie w życie, podjąć pewne kroki, aby naliczanie partycypacji zablokować.

Zwolnienie z obowiązku partycypacji w kosztach

W ustawie wymienione są grupy osób, które w kosztach zbiorowego zakwaterowania partycypować nie muszą. Są to:

- osoby z niepełnosprawnościami, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności
- osoby, które skończyły 60 lat w przypadku kobiet, a w przypadku mężczyzn 65 lat
- kobiety w ciąży
- osoby, które samotnie wychowują dziecko do dwunastego miesiąca życia
- osoby małoletnie
- osoby, które samotnie wychowują trójkę i więcej dzieci
- osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej

Ostatni punkt mówi o dodatkowej regulacji, która otwiera możliwość ubiegania się o zwolnienie z obowiązku partycypacji dla wielu osób. Nie wiadomo jednak jeszcze, kto i na jakich zasadach będzie podejmował decyzje, czy taka przesłanka może być uwzględniona. Dlatego właśnie prawnicy Stowarzyszenia Interwencji Prawnej radzą osobom, które nie są w stanie pokryć kosztów zakwaterowania, żeby już teraz składały do dyrekcji ośrodków, w których mieszkają, dokumenty z opisem swojej trudnej sytuacji życiowej. Jest to pomysł warty wypróbowania, ale czy w praktyce okaże się to pomocne, trudno przewidzieć.

Istnieje również ogólna regulacja mówiąca o tym, że wysokość kosztów partycypacji oraz ocena tego, czy ktoś może partycypować czy nie, powinna być dokonywana z poszanowaniem zasad humanitaryzmu.

Osoby niebędące obywatelami Ukrainy

Czy pomoc nadal obejmuje również osoby niebędące obywatelami Ukrainy, które legalnie mieszkały w Ukrainie i musiały uciekać w związku z wojną i znalazły schronienie w Polsce?

Osoby, które nie są obywatelami Ukrainy, ale mieszkały w Ukrainie, posiadając prawo bezterminowego pobytu, gdyż nie mogły wrócić bezpiecznie do kraju pochodzenia, zostały objęte również ochroną czasową, jednak w innym trybie. Takie osoby korzystają z ochrony czasowej w oparciu o przepisy ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Pomocy udziela im szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców. W zakresie przepisów dotyczących tych osób żadnych zmian nie ma.

Obowiązują je przepisy ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ich pobyt jest w Polsce legalny do 24 sierpnia tego roku. Póki co nie wiadomo, jakie zmiany nastąpią w tym zakresie.

Przy składaniu wniosku o przedłużenie pozwolenia na pobyt w Polsce, osoby te muszą spełnić te same warunki co wszyscy inni cudzoziemcy, którzy chcą uzyskać zezwolenie na pobyt i pracę w naszym kraju. Przy czym, jeśli tych warunków nie spełniają, a decyzja zostanie wydana do 24 sierpnia, wówczas powinni dostać zezwolenie na pobyt czasowy na rok.

Z wielu miast (m.in. z Wrocławia, Szczecina, Poznania) docierają jednak głosy, że przepis ten jest iluzoryczny. W wymienionych miejscowościach i województwach nie ma możliwości, żeby szybko uzyskać zezwolenie na pobyt czasowy, gdyż postępowania trwają czasem latami. Ponieważ jednak taki przepis istnieje, cudzoziemcy będący uchodźcami z Ukrainy nie posiadający obywatelstwa ukraińskiego, składają wniosek po 1 kwietnia jako osoba z EM, która z uwagi na pracę musi spełnić te same warunki co wszyscy inni cudzoziemcy.

Stan epidemii lub zagrożenia epidemiologicznego

Istnieje jeszcze jedna regulacja, która mówi o tym, że jeżeli osoba przebywa w Polsce na podstawie wizy krajowej, to ważność tej wizy przedłuża się do końca stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemiologicznego plus 30 dni w zależności od tego, który z tych stanów obowiązywał jako ostatni. Ta regulacja obowiązuje wszystkich cudzoziemców, którzy mają wize krajowe.

Regulacje te będą obowiązywać tylko do 24 sierpnia br. Oznacza to, że wszyscy cudzoziemcy, którzy są w Polsce na przedłużonych wizach i zezwoleniach na pobyt czasowy, powinni złożyć wnioski przed upływem tego terminu. Jeżeli w międzyczasie zostanie odwołany stan zagrożenia epidemiologicznego, to wszystkie te osoby będą musiały złożyć wniosek w ciągu 30 dni. Natomiast jeżeli do 24 sierpnia w Polsce nadal będzie trwał stan zagrożenia epidemiologicznego, to data 24 sierpnia uchyla regulacje w stosunku do przedłużenia ważności dokumentów. Do tej daty cudzoziemcy będą musieli złożyć wniosek

Spotkania i kontakt z SIP

Z uwagi na to, iż temat nowelizacji ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy jest bardzo obszerny, prelegentka zaproponowała kolejne spotkanie dotyczące spraw socjalnych oraz poszerzenia wiedzy na temat kwestii bytowych, które poruszyliśmy na spotkaniu. W ciągu najbliższych tygodni / miesięcy, powinno się już wyklarować, które regulacje ulegną jeszcze zmianie i jak w praktyce będą działały wprowadzone przepisy.

W sprawach indywidualnych Stowarzyszenie Interwencji Prawnej zaprasza na konsultacje.

Kontakt do SIP:

tel.: (+ 48) 792 568 561 (+48) 22 621 51 65

email: biuro@interwencjaprawna.pl

w sprawach porad indywidualnych: porada@interwencjaprawna.pl

Na stronie internetowej SIP można znaleźć poradniki dotyczące praw uchodźczyń i uchodźców oraz migrantek i migrantów w Polsce.

Link do poradników: <https://interwencjaprawna.pl/dzialania/publikacje/>